

EKSAMEN I

ÅRSREGNSKAP OG GOD REGNSKAPSSKIKK

LØSNINGSFORSLAG

I henhold til rammeplan(er) for treårig revisorutdanning
av 20.01.1997 og 25.06.2003

Onsdag 5. mai 2005
kl. 0900 - kl. 1500

Oppgavesettet består av 9 sider, inklusive denne siden.

Tillatte hjelpemidler

- Revisors håndbok
- Norges Lover / særtrykk eller samlinger av lover uten kommentarer
- Skattelovsamling (Jacob Jarøy eller Ole Gjems-Onstad)
- Rente- og annuitetstabeller
- Batteridrevet kalkulator

Hvis oppgavene inneholder ufullstendige eller uklare opplysninger, må du selv ta nødvendige forutsetninger. Disse bør gå klart fram av besvarelsen.

Begynn på nytt ark for hver oppgave.

Besvarelsen skal ikke skrives med blyant.

Ved løsning av oppgavene skal det henvises til aktuelle lovregler og regnskapsstandarder. Ta hensyn til skatt ved løsning av den enkelte oppgave med mindre det spesifikt fremgår av oppgaven at du skal se bort fra skatt.

Løsningsforslag

Oppgave 1

a)

Resultat før skatt	1 000 000
Permanente forskjeller	15 000
Endring midlertidige forskjeller	<u>(150 000)</u>
Grunnlag betalbar skatt	<u>865 000</u>

Betalbar skatt	865 000*0,28	242 200
Endring utsatt skatt	(150 000)*0,28	(42 000)
For lite avsatt i 2008	351 500 - 350 000	<u>1 500</u>
Skattekostnad i 2009		<u>285 700</u>

Årsresultat 2009: 1 000 000 – 285 700 = 714 300

Annen egenkapital 31.12.2009: 850 000 + 714 300 = 1 564 300

Utsatt skattforpliktelse pr 31.12.2009: 75 000*0,28 = 21 000.

b)

Iht aksjeloven § 8-1, 1.ledd:

Annen egenkapital 31.12.2009	1 564 300
FoU, goodwill, utsatt skattefordel, lån til aksjonær mv	<u>0</u> ikke oppgitt, settes til null
Maksimalt utbytte iht AL § 8-1, 1. ledd	<u>1 564 300</u>

Iht aksjeloven § 8-1, 2.ledd:

Aksjekapital 31.12.2009	500 000
Annen egenkapital 31.12.2009	<u>1 564 300</u>
Sum egenkapital pr. 31.12.2009	<u>2 064 300</u>
10 % av balansesummen*	<u>(830 000)</u>
Maksimalt utbytte iht AL § 8-1, 2. ledd	<u>1 234 300</u>

* I og med at resultat før skatt på kr 1 000 000 er udisponert vil sum eiendeler og endelig sum egenkapital og gjeld være kr 1 000 000 høyere enn foreløpig sum egenkapital og gjeld, dvs 8 300 000. Et pluss til de kandidater som ser dette, men det bør ikke trekkes nevneverdig for de kandidater som ikke ser denne detaljen.

Dersom vi forutsetter at "tvilsomme eiendeler", FoU, goodwill, utsatt skattefordel, lån til aksjonær mv, som ikke er oppgitt er lavere enn 330 000 (1 564 300 - 1 234 300) vil bestemmelsen i 2. ledd gi lavest verdi.

Maksimalt utbytte blir dermed kr 1 234 300 gitt at de kvalitative kriteriene i AL § 8-1, 4. ledd er ivarettatt.

c)

Ukuransnedskrivningen medfører at resultat før skatt går ned med 125 000. Årets skattekostnad reduseres med 35 000 (125 000 * 0,28) som følge av ukuransnedskrivningen, men øker med 2 800 (10 000 * 0,28) på grunn av at foretaksbota ikke er fradragsberettiget, dvs at skattekostnaden reduseres netto med 32 200. Årsresultatet reduseres med 92 800 (125 000-32 200).

I balansen vil varelageret reduseres med 125 000. Utsatt skatt endres fra en forpliktelse på 21 000 med kr 35 000 til en fordel på 14 000. Sum eiendeler reduseres dermed med 111 000.

Eksamen i Årsregnskap/God regnskapsskikk 5. mai 2010

På egenkapital og gjeldssiden vil annen egenkapital reduseres med 92 800, betalbar skatt vil øke med 2 800, mens utsatt skattforpliktelse er falt bort og redusert med 21 000 (se ovenfor), slik at sum egenkapital og gjeld er redusert med 111 000.

Et pluss til de kandidater som nevner at betingelsen for at selskapet skal kunne balanseføre utsatt skattefordel er at selskapet kan sannsynliggjøre en framtidig skattepliktig inntekt, jfr NRS (F) Resultatskatt punkt 2.4.

Det står ingen ting i oppgaven om selskapet er stort eller lite. Dersom det forutsettes at selskapet er lite kan det i samsvar med NRS 8 punkt 6.1.1.2.1 unnlate å balanseføre utsatt skattefordel selv om kriteriene for balanseføring er oppfylt. En slik løsning må anses som sidestilt med den ovenfor.

d)

Iht aksjeloven § 8-1, 1.ledd:

Annen egenkapital 31.12.2009	1 564 300 – 92 800	1 471 500
FoU, goodwill, utsatt skattefordel, lån til aksjonær mv		<u>(14 000)</u> utsatt skattefordel er kjent,
Maksimalt utbytte iht AL § 8-1, 1. ledd		<u>1 457 500</u> øvrige ikke oppgitt og satt til null

Iht aksjeloven § 8-1, 2.ledd:

Aksjekapital 31.12.2009	500 000
Annen egenkapital 31.12.2009	<u>1 471 500</u>
Sum egenkapital pr. 31.12.2009	1 971 500
10 % av balansesummen (8 300 000 – 111 000) *0,10	<u>(818 900)</u>
Maksimalt utbytte iht AL § 8-1, 2. ledd	<u>1 152 600</u>

Dersom vi forutsetter at "tvilsomme eiendeler" utenom utsatt skattefordel er lavere enn 304 900 (1 457 500 - 1 152 600) vil bestemmelsen i 2. ledd gi lavest verdi.

Maksimalt utbytte blir dermed kr 1 152 600 gitt at de kvalitative kriteriene i AL § 8-1, 4. ledd er ivare tatt.

Oppgave 2

Anbudet er på 14 millioner kroner, mens estimert selvkost utgjør 10,45 millioner kroner. Det forventes følgelig en fortjeneste på 3,55 millioner kroner. I 2008 er det ikke endringer i estimater knyttet til kostnader, og følgelig er det ikke behov for nedskrivning av varer i arbeid / kundefordringer pr 31.12.08.

(a) Ved bruk av fullført kontraktmetode, får vi følgende rapportering:

Resultat	
Påløpte kostnader	2 850 000
Beholdningsendring ViA	<u>2 850 000</u>
	0
Balanse	
Behodling ViA	2 850 000

(b) Ved bruk av løpende avregningsmetode, får vi følgende rapportering:

Resultat	
Salgsinntekter	4 200 000
Påløpte kostnader	<u>2 850 000</u>
	1 350 000
Skattekostnad	<u>378 000</u>
	<u>972 000</u>
Balanse	
Kundefordringer	4 200 000
Utsatt skatt	378 000

Fullføringsgraden beregnes iht. oppgaveteksten med utgangspunkt i tilvirkningskost.

Fullføringsgraden er 0,30 (2 850 000 / 9 500 000). Dette gir inntektene på 4,2 millioner kroner (14 millioner * 0,30).

(c) Gitt fullført kontraktmetode, vil forskuddet på 4 millioner blir balanseført som kortsiktig gjeld. Ved løpende avregningsmetode, vil beløpet bli avregnet mot på 4,2 millioner kroner, og balansen vil i stedet vise kundefordringer på kr 200 000.

(d) Ved bruk av fullført kontraktmetode, får vi følgende rapportering:

Resultat	
Påløpte kostnader	3 800 000
Beholdningsendring ViA	<u>3 150 000</u>
	- 650 000
Skattekostnad	<u>- 182 000</u>
	<u>- 468 000</u>
Balanse	
Behodling ViA	6 000 000 (2 850` + 3 800` - 650`)
Utsatt skattefordel	182 000

Som følge av den negative informasjonen, må beholdningsverdien av ViA testes mot laveste verdis prinsipp. Påløpte kostnader utgjør 6 650 000. Virkelig verdi utgjør 6 000 000 (14 millioner – 8 millioner). Dette tilsier en nedskrivning på 650 000 iht. laveste verdis prinsipp (ubetinget).

Gode studenter bør påpeke at utsatt skattefordel i dette tilfellet kun balanseføres dersom selskapet forventer positive skattemessige resultater i fremtiden knyttet til andre prosjekter (ev. har andre pågående prosjekter som gir positivt skattemessig resultat). Dette skyldes at totale kostnader knyttet til prosjektet forventes å bli større enn kontraktsinntekten på 14 millioner kroner.

(e) Ved bruk av løpende avregningsmetode, blir løsningen som følger:

Resultat

Salgsinntekter	2 100 000
Påløpte kostnader	3 800 000
Nedskrivning iht. LVP	<u>300 000</u>
	- 2 000 000
Skattekostnad	<u>- 560 000</u>
	<u>- 1 440 000</u>

Balanse

Kundefordringer	6 000 000 (4 200` + 2 100` - 300`)
Utsatt skattefordel	182 000 (- 378 000 + 560 000)

Fullføringsgraden beregnes iht. oppgaveteksten med utgangspunkt i tilvirkningskost. Fullføringsgraden er 0,45 (6 650 / 14 650 000). Dette gir inntektene på 2,1 millioner kroner (0,45 * 14 millioner – 4,2 millioner).

Kundefordringer før eventuell nedskrivning, utgjør 6,3 millioner kroner. Virkelig verdi av prosjektet er beregnet i spørsmål (d) og utgjør 6 millioner. Dette gir nedskrivning iht. laveste verdis prinsipp på kr 300 000.

Merk at studentene bør kommentere balanseføringen a utsatt skattefordel, jf. vurderingen i spørsmål (d).

(f) Forbudet mot å benytte fullført kontraktsmetode etter IFRS, vil normalt ikke ha noen betydning for norske selskaper som ønsker å utarbeide sitt regnskap etter både IFRS og norsk GRS. Dette henger sammen med at slike selskaper i praksis vil være ikke definert som små selskap etter RL § 1-6, og følgelig har de ikke mulighet til å benytte fullført kontraktmetode. Dette innebærer også at varer i arbeide etter de to metodene også blir vurdert til full tilvirkningskost.

Oppgave 3

a)

- Det er presisert i oppgaven at dette er kortsiktige aksjer. Aksjene er derfor omløpsmidler. rskl §5-1 (1)
- Aksjer er ombyttbare, det vil si at de er like, og kostpris skal tilordnes gjennomsnittlig anskaffelseskost, rskl §5-5
- Orkla og Yara er børsnoterte og vurderingsreglene i rskl §5-8 må vurderes. Det er ingen opplysninger i oppgaven som tilsier noe annet enn at dette er markedsbaserte finansielle instrumenter, det vil si at de skal vurderes til børskurs 31.12.
- Smart og Rask må vurderes etter LVP, rskl §5-2

Orkla ASA	Kjøp 15.8.	Kjøp 1.10.	Gj.snitt	Børs 31.12.	Balanseverdi 31.12.09	Resultat 2009
Antall	10 000	10 000	20 000	20 000		
Sum	450 000	520 000	970 000		1 140 000	170 000
Kurs pr. aksje	45	52	48,5	57		
Yara ASA	Kjøp 20.8.		Gj.snitt	Børs 31.12.		
Antall	1 000		1 000	1 000		
Sum	180 000		180 000		160 000	-20 000
Kurs pr. aksje	180		180	160		
Sum Maredsbaserte aksjer (omløpsmidler)					1 300 000	
Sum Verdiendring markedsbaserte aksjer vurdert til virkelig verdi						150 000
Smart AS	Kjøp 16.8.	Kjøp 15.11.	Gj.snitt	Markeds- verdi 31.12.	Balanseverdi 31.12.09	Resultat 2009
Antall	2 500	5 000	7 500	7 500		
Sum	650 000	1 600 000	2 250 000	2 325 000	2 250 000	
Kurs pr. aksje	260	320	300	310		
Rask AS	Kjøp 2.10.		Gj.snitt	Markeds- verdi 31.12.		
Antall	1 000		1 000	1 000		
Sum	210 000		210 000	190 000	190 000	-20 000
Kurs pr. aksje	210		210	190		
Sum Andre omløpsaksjer aksjer					2 440 000	
Sum Nedskrivning av andre omløpsaksjer						-20 000

Kandidater som henviser til NRS (F) Finansielle eiendeler og forpliktelser (okt -09) skal honoreres for dette selv om standarden først gjelder fra 1.1.2010.

b)

- Gevinst og tap er påvirket av at kostpris skal tilordnes gjennomsnittlig anskaffelseskost, rskl §5-5

Orkla ASA	Balanseverdi 31.12.09	Salg 1.3	Kostpris solgte aksjer	Resultat 2010
Antall	20 000	10 000	10 000	
Sum	1 140 000	500 000	570 000	-70 000
Kurs pr. aksje	57	50	57	
Smart AS	Kjøp 16.8.	Salg 17.3.	Kostpris solgte aksjer	
Antall	7 500	6 000	6 000	
Sum	2 250 000	1 890 000	1 800 000	90 000
Kurs pr. aksje	300	315	300	
Sum Resultat fra salg av aksjer (Finanspost)				20 000

c)

Små foretak har følgende lempninger:

- Aksjer er ombyttbare kan tilordnes etter FIFO-prinsippet, og ikke gjennomsnittlig tilordning, rskl §5-5 jf NRS (8) GRS små foretak 4.4.4.1
- Markedsbarserte finansielle instrumenter kan vurderes etter LVP rskl §5-8 (2) og ikke til børskurs 31.12. jf NRS (8) GRS små foretak 4.4.4.1

Orkla ASA	Kjøp 15.8.	Kjøp 1.10.	Børs 31.12.	Balanseverdi 31.12.09	Resultat 2009
Antall	10 000	10 000	20 000		
Sum	450 000	520 000	1 140 000	970 000	
Kurs pr. aksje	45	52	57		
Yara ASA	Kjøp 20.8.		Børs 31.12.		
Antall	1 000		1 000		
Sum	180 000		160 000	160 000	-20 000
Kurs pr. aksje	180		160		
Smart AS	Kjøp 16.8.	Kjøp 15.11.	Markeds- verdi 31.12.		
Antall	2 500	5 000	7 500		
Sum	650 000	1 600 000	2 325 000	2 200 000	-50 000
Kurs pr. aksje	260	320	310		
Rask AS	Kjøp 2.10.		Gj.snitt Markeds- verdi 31.12.		
Antall	1 000		1 000		
Sum	210 000		210 000	190 000	-20 000
Kurs pr. aksje	210		210	190	
Sum Andre omløpsaksjer aksjer				3 520 000	
Sum Nedskrivning av andre omløpsaksjer					-90 000

Eksamen i Årsregnskap/God regnskapsskikk 5. mai 2010

Det godtas også at Smart AS vurderes ut fra en porteføljevurdering pr. 31.12.09. Balanseført verdi blir etter en slik vurdering 2 250 000.

Regnskapet 2010:

- Gevinst og tap er påvirket av at kostpris skal tilordnes gjennomsnittlig anskaffelseskost, rskl §5-5

Orkla ASA		Kostpris			Resultat 2010
		Salg 1.3	solgte aksjer		
Antall		10 000	10 000		
Sum		500 000	450 000		50 000
Kurs pr. aksje		50	45		

Smart AS		Kostpris			Resultat 2010
		Salg 17.3.	solgte aksjer		
Antall		6 000	2 500	3 500	
Sum		1 890 000	650 000	1 085 000	155 000
Kurs pr. aksje		315	260	310	

Sum Resultat fra salg av aksjer (Finanspost)					205 000
---	--	--	--	--	----------------

Oppgave 4

a)

Oppgaven gir to utslag på indikatorer på at bygget kan ha falt i verdi. NRS (F) Nedskrivning av anleggsmidler. Det må derfor gjennomføres en nedskrivningstest.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av Netto salgsverdi som er kr 18 mill og Bruksverdi som er kr 20 mill (2 mill/0,1). Bygget må nedskrives til kr 20 mill.

b)

Hendelsen etter balansedagen kaster nytt lys over forhold som forelå på balansedagen, jfr NRS 3 Hendelser etter balansedagen.

1) Byggets verdi. NRS (F) Nedskrivning av anleggsmidler 5.3.2 skal beste estimat benyttes. Det beste vi har av opplysninger i oppgaven er at markedsleien er beste estimat.

Markedsleien er kr 2 mill (2,5 - 20%), og netto leien blir kr 1,6 mill (2-0,4) og bruksverdien blir kr 16 mill (1,6/0,10).

2) Tap på kundefordringer. Det er intet i oppgaven som tyder på at konkursen kom som følge av plutselige nye hendelser etter nyttår. Med fire måneders utestående ved konkursåpningen betyr det at pr. 31.12.09 var det tre måneders leie utestående. Tapet bør kostnadsføres i 2009 med 600 000 (200 000 * 3). Studenter som tapsfører MVA-beløpet eller husleien for januar 2010 bør trekkes for dette.

c)

Oppgaven ber om komplett resultat og balanse for 2009. Kandidatene må da ta stilling til behandlingen av utsatt skattefordel. Ut fra opplysningene i oppgaven er det rimelig å anta at selskapet ikke kan føre opp utsatt skattefordel, jf. NRS(F) Resultatskatt pkt 2.4.

Resultatregnskap	2009
Salgsinntekter	2 400 000
Avskrivninger	1 000 000

Eksamen i Årsregnskap/God regnskapsskikk 5. mai 2010

Nedskrivning	4 000 000
Diverse driftskostnader	<u>400 000</u>
Sum driftskostnader	<u>5 400 000</u>
Driftsresultat	-3 000 000
Finanskostnad	-1 100 000
Resultat før skattekostnad	-4 100 000
Skattekostnad	0
Årsresultat	-4 100 000

Balanse pr. 31.12.	2009
Utsatt skattefordel	0
Storgata 187	20 000 000
Kundefordringer	750 000
Andre omløpsmidler	<u>200 000</u>
Sum eiendeler	<u>20 950 000</u>
Egenkapital	1 500 000
Pantelån	19 000 000
Annen kortsiktig gjeld	<u>450 000</u>
Sum gjeld og egenkapital	<u>20 950 000</u>

d)

De vesentligste momentene som bør være med i notatet:

- ✓ Rskl § 5-3 (3): Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående.
- ✓ Denne betingede nedskrivningsplikten er konkretisert i NRS (F) Nedskrivning av anleggsmidler.
- ✓ Standarden foreskriver at den regnskapspliktige skal se etter indikatorer. En del indikatorer er listet opp i standarden, men det kan brukes flere.
- ✓ Dersom det er utslag på en indikator skal det gjennomføres en nedskrivningstest
- ✓ Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn bokført verdi skal eiendelen nedskrives til gjenvinnbart beløp.

e)

God regnskapsskikk sier at verdien i dette tilfelle skal nedskrives til virkelig verdi. Det er samme løsningen etter IFRS.

f)

Rskl. § 5-13 sier at reglene for eiendeler gjelder tilsvarende. § 5-1 sier: Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, kan ikke klassifiseres som anleggsmidler. Selskapet har i dette tilfelle ingen avtale om at lånet er langsiktig. Hele pantelånet må derfor i balansen 31.12.09 klassifiseres som kortsiktig gjeld.

Oppgave 5

(a) Beregning av majoritetens goodwill:

Merverdianalyse	100 %	75 %	25 %
Balanseført EK	300 000	225 000	75 000
Merverdi AM	300 000	225 000	75 000
Utsatt skatt	(84 000)	(63 000)	(21 000)
	516 000	387 000	129 000
Anskaffelseskost		500 000	
Goodwill		113 000	

(b) Konsernbalanse på oppkjøpstidspunktet:

	KS AS 01.01.2009	TPP AS 01.01.2009	Debet	Kredit	Konsern 01.01.2009
Goodwill			113 000		113 000
Anleggsmidler	1 200 000	900 000	300 000		2 400 000
Tomt - merverdier			-		-
Aksjer i Datter	500 000			500 000	-
Omløpsmidler	1 700 000	-	-		1 700 000
Sum eiendeler	3 400 000	900 000			4 213 000
Aksjekapital	400 000	300 000	300 000		400 000
Annen egenkapital	-	-	-		-
Minoritetsinteresse				129 000	129 000
Utsatt skatt				84 000	84 000
Gjeld	3 000 000	600 000			3 600 000
Ikke balanseført forpliktelse	-	-		-	-
Sum gjeld og egenkapital	3 400 000	900 000	713 000	713 000	4 213 000

(c) Tilordning av goodwill til minoritet er tillatt etter Foreløpig NRS Virksomhetskjøp og konsernregnskap. En grei forutsetning ut fra oppsummering er å "grosse" opp majoritetens goodwill: $113\,000 / 0,75 = 150\,667$. Dette medfører at goodwillen øker med 37 667 og minoritetens andel av egenkapitalen øker tilsvarende og blir lik 166 667 (129 000 + 37 667). Dersom noen studenter trekker inn kontrollpremie bør dette honoreres spesielt (det forventes ikke at besvarelser inneholder dette momentet).

(d) Etter IFRS avskrives ikke goodwill, dog skal det årlig gjennomføres en ubetinget nedskrivningsvurdering. Etter norsk god regnskapsskikk, skal det kun gjøres en betinget nedskrivningsvurdering. Dersom det utføres en nedskrivning av goodwill etter IFRS, er det ikke tillatt med reversering (tilsvarende gjelder etter norske regler, dog var det tidligere etter norske regler en mulighet til reversering i helt bestemte tilfeller).

Tilordning av goodwill til minoritet etter norske bestemmelser, innebærer en harmonisering og følgelig er dette tillatt etter IFRS.

(e) + (f) Det er ikke nødvendig å utarbeide et komplett konsernregnskap for å løse dette spørsmålet. Mange studenter vil trolig gjøre dette, dog er det tilstrekkelig å løse oppgaven på enklest mulig måte (et komplett konsernregnskap er imidlertid tilgjengelig i en excel fil som følger med dette løsningsforslaget). Følgende beregning viser fordeling av resultatet til TPP AS mellom majoritet og minoritet:

	100 %	75 %	25 %
Res Datter	216 000	162 000	54 000
Salg nedst.	(50 000)	(50 000)	
Salg oppst.	(20 000)	(15 000)	(5 000)
Rev. MV AM	(300 000)	(225 000)	(75 000)
Justert utsatt skatt	103 600	81 200	22 400
Resultat før GW-avsk.	(50 400)	(46 800)	(3 600)
Majoritet		(69 400)	

Resultat majoritet: 504 000 – 69 400 = 434 600
 Resultat minoritet: = - 3 600
 Resultat konsern: 434 600 – 3 600 = 431 000

Annen EK majoritet: 0 + 434 600 = 434 600
 Annen EK minoritet: 129 000 – 3 600 = 125 400

Studenter som setter opp et komplett konsernregnskap, skal ikke trekkes for dette. På den annen side tar dette mye lengre tid.

Merk at den reviderte konsernregnskapsstandarden tillater at 100 % av oppstrømssalget tilordnes majoriteten dvs. behandles likt som nedstrømssalg. Det forventes ikke at noen studenter påpeker dette.

(g) Dersom KS AS benytter egenkapitalmetoden, tillegges resultatandelen til TPP AS (dog justert for interne transaksjoner). Denne andelen har vi allerede beregnet og den utgjør kr 69 400. Dette gir en balanseført verdi på 569 400 (= 500 000 + 69 400). Siden TPP AS ikke deler ut utbytte i 2009, vil verdøkningen på kr 69 400 inngå som en del av selskapets bundne egenkapital under fond for verdiregulering (kan ikke deles ut som utbytte).